

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Střední průmyslová škola strojnická Olomouc,
tř.17. listopadu 49**

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu
„Výuka moderně“**

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 1

Číslo materiálu v sadě: 1

**Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky**

Název: Literární druhy a jejich formy

Jméno autora: Mgr. Renata Provázková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: epika, lyrika, drama, lyrickoepická báseň, rým

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Vymezí a identifikuje základní literárněvědné pojmy a termíny. Na základě literárních textů uplatňuje znalosti o literárních žánrech, jejich druzích a rozpozná rýmové schéma básně.

Metodický list/anotace

Pracovní list obsahuje různé typy testových úloh, většinou uzavřených, na jejichž základě si žák procvičuje nabyté vědomosti o literárních žánrech a jejich formách. Vzhledem k povaze úloh není u většiny ukázek uvedeno jméno autora a název díla.

Datum vytvoření: 4. 9. 2012

Literární druhy a jejich formy

*„A mně k radosti dej, ty Volho řeko,
chceš-li mi matkou býti po předešlému,
to bujného koně, to meč ostrý,
to brnění hrdinské, kalené střely,
a křepký luk to s tětivou hedbávnou.“*

*Neodpovídá matička Volha,
nenít po mysli mládce propustiti,
a jest po mysli s ním se utěšiti.*

1. Uvedená ukázka je:

- a) veršovaná pověst
- b) hymnus
- c) bylina

*Pojďte ,holky, do oborky,
chlapci půjdou s námi,
půjdeme se podívati,
jsou-li trnky zralý:
nejsou zralý,
jsou kyselý,
půjdem na ně až v neděli.*

2. Rozhodněte, která výpověď je správná:

- a) Autorem textu je František Hrubín.

b) Zapsaný text lidové písně nebo říkadla vnímáme jako báseň.

c) Uvedený text je romance – báseň veselé nálady.

3. V tabulce pod úkoly se skrývá epický prozaický druh. Do prázdných políček vepište podle následujících pokynů jedno písmeno.

a) útvar má pochmurný děj a tragický konec – 1. písmeno

b) oslavná báseň – 3. písmeno

c) kramářské písně se jinak říkalo..... - 1. písmeno

d) k jednom z nejstarších slovesných projevů patří..... – 5. písmeno

e) prozaický útvar středního rozsahu, soustředěn na jednu událost, epizodu ze života – 6. písmeno

--	--	--	--	--

Matka zdřímla na úsvitě.

Dítko vyjeveně hledí –

V nožičkách mu Smrtka sedí.

Malá Smrtka, sama dítě,

na hlavičce věnec bílý,

ve košilce drobné tílko,

v ručkách drží hravé síť

jako k honbě za motýly.

A ty ruce jako hůlky,

žluté jako z vosku čílko,

místo oček modré důlky.

*„Pojď děťátko, pojď holátko,
na chvílečku, jen nakrátko!
Zahrajem si na Hélice
andělíčkův při muzice
co dvě bílé holubice.“*

4. Označte správnou výpověď:

- a) Text ukázky je veršovaná tragédie.
- b) Jedná se o elegii neboli žalozpěv.
- c) Tuto baladu napsal Jan Neruda.

*Nechod', Vašku, s pány na led,
mnohý případ známe – že pán spadne
a sedlák si za něj nohu zláme.*

5. Uvedený text bychom našli:

- a) v tvorbě Karla Havlíčka Borovského – Epigramy
- b) v lidové písni – autor je neznámý
- c) v komedii

*Vyšlého slunce rudá zář
zločince bledou barví tvář
a slzy s oka stírá,
jenž smutně v dálku zírá
Hluboko pod ním krásný dol,
temné jej hory vroubí kol,
lesů věnec objímá.*

Jasně jezero dřímá

u středu kvetoucího dolu.

Nejblíž se modro k břehu vine,

dále zeleně zakvítá,

vždy zeleněji prosvítá,

až posléz v bledé jasno splyne.

6. Rozhodněte, která výpověď vzhledem k uvedenému textu není pravdivá:

- a) Text je epickou skladbou s přerývaným rýmem.
- b) Text je lyrický se sdruženým rýmem v prvních osmi verších.
- c) Jedná se o lyriku přírodní.

Žádný z mužů v českých dějinách proslulých neutkvěl tak hluboko a živě v paměti lidu jako trocnovský hrdina. I místo, kde skončil, zůstalo v paměti. Žižkovo pole tomu místu říkali, a zůstávalo nezorané. Za pozdějších dob, kdy památka slavného hrdiny různě zkalena, chtěli to pole zorati. Zkusili, kus uoralí, ale nedoorali. Dobytek, jenž byl v pluhu zapřažen, onemocněl a zdechl.

7. Přiřaďte text úryvku k literárnímu druhu a formě:

- a) lyrickoepická skladba - poema
- b) epika - pověst
- c) epika – báje

Březen

František Hrubín

Mezi sněhem zelená se tráva,

sníh se ztrácí v jarních potůčkách,

oráč střípky ledu zaorává,

zima už má ze sluníčka strach.

Moje píseň čeká na skřivana,

aby se mnou zpíval o jaru.

Vydechni si, země, lemovaná

horami tam v modrém oparu!

(Ze sbírky Mánesův orloj)

8. Básník používá v úryvku rým:

- a) sdružený
- b) střídavý
- c) obkročný

Řešení:

1 c

2 b

3 a) balada, b) óda, c) jarmareční, d) zaříkadla, e) novela, výsledné slovo = **bajka**

4. c

5 a

6 a

7 b

8 b

Odkazy:

Čelakovský, Ladislav František: *Ohlas písní ruských. Ohlas písní českých*. 2.vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy 1956. 223 s.

Neruda, Jan: *Balady a romance; Zpěvy páteční*. 3.vyd. Praha: Albatros 1973. 85 s.

Havlíček Borovský, Karel: *Epigramy*. 1.vyd.Jihlava: Krajské komunální nakladatelství 1949.90 s.

Mácha, Karel Hynek: *Máj*. 1.vyd. Praha: Odeon 1969.77 s.

Jirásek, Alois. *Staré pověsti české*. 15.vyd. Praha: Albatros 2008. 284 s. ISBN 978-80-00-02255-0.

Hrubín, František: *Mánesův orloj*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy 1953. 29 s.